

О. Л. Соколовський*Житомирський державний університет імені Івана Франка***ІСТОРИКО-ДУХОВНІ ВИТОКИ Й ОСОБЛИВОСТІ ВІРОВЧЕННЯ ХРИСТАДЕЛЬФІАН**

Розглядається поява релігійного об'єднання христадельфіан, динаміка і головні фактори його розвитку. Аналізуються ідейно-концептуальні особливості віровчення христадельфіан і його вплив в Україні. Показано, що особливістю даного руху була критика традиційного християнського віровчення і заперечення основних догматів ортодоксальної Церкви.

Ключові слова: христадельфіани, христологія, сотеріологія, догмат Святої Трійці, еклесія.

Сучасна історична епоха характеризується переломними змінами як у суспільно-політичному житті, так і в сфері духовних цінностей. Переорієнтація українців на нові життєві парадигми, подолання нав'язаних їм раніше ідеологічних схем відбувається на основі відродження культурно-історичної спадщини, важливим компонентом якої є релігійні традиції українського народу. Сьогодні ми живемо в суспільстві, де особистість має свободу пропагувати чи слідувати релігійним вченням за власним вибором. За останні десятиріччя на території України почали активно відновлювати прозелітичну діяльність релігійні організації, які за доктринально-інституційним змістом ототожнюють себе з християнством. Однак, коли індивіди чи цілі групи публічно стверджують, що лише їх догмати є істинними, на відміну від інших релігійних вчень, постає необхідність детально познайомитися з історією виникнення і особливостями віровчення релігійних культів, місце яких на релігійній карті України зростає з кожним роком.

Актуальність дослідження процесу виникнення релігійного об'єднання христадельфіан в Україні зумовлена рядом факторів. Так, з одного боку, знайомство з історією становлення руху актуальне в наші дні у зв'язку із необхідністю мати цілісну історію релігійного процесу в Україні. З другого боку, це прагнення об'єктивно здійснити аналіз віросповідних основ й інституційних особливостей релігійного об'єднання христадельфіан.

У сучасний період історії христадельфіани як релігійна організація не стали об'єктом ґрунтового наукового аналізу. Комплексного вивчення цієї релігійної громади, розкриття її особливостей і зв'язків з культурними і конфесійними процесами в Україні, перспектив її розвитку у період незалежності ще не здійснювалось. Важливим етапом в осмисленні феномена христадельфіанства та його доктринального змісту стали наукові розробки С. Гущина та Роберта Хіла. Але самодостатність цієї громади в Україні залишається до сьогодні невивченою, нез'ясованим є її ставлення до неї суспільства.

Відродження США в ідеологічній сфері значною мірою проходило під впливом європейських революційних ідей. Багато протестантів емігрували в Північну Америку і стали вільно декларувати свої погляди про основи християнського віровчення. Колонізація Америки була характерна тим, що люди нерідко виявлялися географічно ізольованими від досвідчених пасторів. У духовному відношенні це створило сприятливі умови для розквіту протестантизму. Однак розрізнені протестантські конфесії були не здатні сформувати сакральний релігійний вимір, і саме у світському, індивідуалістичному середовищі унітарних філософів епохи романтизму була здійснена спроба запозичення з духовної історії людства і привнесення до світосприйняття американців тих першооснов сакрального, які орієнтувалися на етичний ідеал.

Антитринітарний рух в Америці в першій половині XIX ст. не набув чіткого доктринально-інституційного змісту. Характерною особливістю даного руху була критика традиційного християнського віровчення і заперечення основних догматів ортодоксальної Церкви. Антитринітарні релігійні об'єднання заперечували догмат Трійці, існування Христа до народження як божественної особи, особу Сатани, пекло як вмістище вічного вогню, небо в якості нагороди праведним, безсмертя душі.

Вони замінили традиційні християнські ідеї вірою в те, що Ісус – Син Божий, який був без гріха і мав людську природу, оскільки з'явився на світ після народження від Марії. Святий Дух сприймався як сила Бога, а не божественна особа. Людська природа і душа, як зазначали антитринітарії, були смертними [1, с. 23-25].

Пошуки виходу з духовної кризи та шляхів до спасіння намагалася здійснити одна з антитринітарних громад, створена за ініціативою Джона Томаса. Після прибуття в Америку 1832 р. він потрапив під вплив віросповідних принципів реставраційного руху, який очолював Олександр Кемпбелл. З моменту свого виникнення в США на початку XIX ст. реставраційний рух був не стільки окремим християнським віровченням, скільки духовною течією всередині різних протестантських груп, окремі члени яких не бажали зупинитися на традиційному антикатолицизмі своїх конфесій як єдиній відправній точці росту й миритися з тими наслідками, що принесла Реформація. Однак теологічні погляди представників цього руху, і, насамперед, О. Кемпбелла стосовно фундаментальних принципів учення про церкву, сотеріологію, христологію призвело до виходу Дж. Томаса з цього руху.

У роки Громадянської війни в Америці почали виникати антитринітарні релігійні громади, члени яких називали себе «істинними християнами», «христадельфіанами» або «Христовими братами». У 1864 р. Дж. Томас у Нью-Йорку офіційно зареєстрував як релігійну організацію «Королівську асоціацію вірян». Еклезії були організовані за конгрегаційним принципом, у якому кожна церква обирає керівників общини та проповідників. До числа останніх відносилися брати, що управляли і керували громадою. Групи еклезій збиралися на братські збори, які однак не мали законодавчої влади.

Релігійно-світоглядні погляди Дж. Томаса є синтезом попередніх традиційних вірувань, сповідуваних різними християнськими групами, які були висвітлені в книзі «Надія Ізраїлева». Аналіз релігійних видань дозволяє простежити розвиток основоположних ідей христадельфіанського віровчення. Деякі дослідники вважають, що суттєве значення у формуванні релігійно-світоглядних переконань Дж. Томаса відіграло вчення Бартона Стоуна, який був послідовником модалістичних поглядів та заперечував догмат Святої Трійці. Вчення модалістів про різні форми Бога відповідає антитринітарному вченню про Трійцю, але відрізняється тим, що Син і Дух, на їх думку, виступають один за одним у різних стадіях. Бог не є одночасно Отцем, Сином і Духом, тому справжньої Трійці не існує. Модалізм, сповідуваний Стоуном, підкреслює єдність сутності Сина і Отця. Але при цьому неможливо правильно визначити людську природу Христа. В модалізмі яскраво виражений раціоналізм, в якому Одкровення підміняється метафізичними побудовами.

Інші дослідники вказують на вплив різних антитринітарних проповідників на формування світоглядних ідей Томаса. Зокрема, Томас запозичив вчення про безсмертя душі у Джорджа Сторза, про пекло як могилу – у Еліаса Сміта, заперечення догмату Святої Трійці і божественної сутності Ісуса Христа – у Бенджаміна і Томаса Вілсонів тощо.

Основоположником і найвідомішим представником руху христадельфіан у Європі був Роберт Робертс, який не лише вибудував організаційну структуру цієї організації, а й сформулював основні положення їх віровчення. Робертс проголосив «Бірмінгемські положення віри христадельфіан» основою істинного віровчення христадельфіанської співдружності.

До кінця XIX ст. було сформовано основні положення вчення христадельфіан як символ віри релігійної організації. Однак, христадельфіани були розділені на «співдружності», частина з яких відмовлялася прийняти «Бірмінгемські виправлені положення віри» (БВПВ), запропоновані Робертсом. Такий стан справ спостерігався протягом усієї історії христадельфіанства, в межах якого деякі еклезії були відлучені, але дотримувалися основних його положень, а інші заперечували одне або декілька положень цього вчення.

В результаті внутрішніх протиріч, що тривали протягом усього XX ст., було організаційно оформлено більше 100 «співдружностей» христадельфіан, котрі відмовлялися від будь-яких контактів між собою. Ситуація загострювалася, коли одні групи проповідували Євангеліє і хрестили людей, нав'язуючи їм свої погляди.

Коли «співдружність» у результаті внутрішніх суперечок розпадалася на громади, новонавернені зазнавали кризи віри. Це призвело до поділу між ліберальною і консервативною течіями христадельфіан, при чому деякі адепти організації піддавали сумніву приналежність до одного віросповідання. Лідери консервативного крила тримають під суворим контролем поведінку членів організації: визначають форму одягу на зборах (жінки мали бути з покритою головою на усіх зборах, чоловікам належало носити краватку, темне взуття і костюм); нав'язують думки, що людська природа настільки компрометована, що Христос помер в ім'я її очищення.

Христадельфіани відзначають, що вчення Біблії відносно Бога було спотворене доктриною триєдності, ідеєю, яка не знаходить підтвердження в Писаннях. Доктрина триєдності ґрунтована на тому, що існують три Бога: Бог-Отець, Бог-Син і Бог Дух-Святий, три в одному і один в трьох. Триєдність, у їх розумінні, визначається в Єдності. Вони рівні і вічні, в той же час це не три Бога, але лише один Бог. Данкан Хістер наполягає, що тринітарії вдаються до «гри слів, що заплутує і бентежить розум, використовуючи Біблію для підтвердження своєї теорії» [2, с. 8-9]. За твердженням христадельфіан, у Біблії немає поняття «Трійця» або виразу «Бог-Син». Аналізуючи тексти Священного Писання, христадельфіани приходять до висновку, що Бог – єдиний, і що Його Син – Ісус. Повною мірою, як гідний син кориться батькові, так і Ісус підкоряється Богові. Ісус ніколи не стверджував, що Він рівний Богові, а навпаки підкреслював свою залежність від Батька.

Варто зазначити, що доктрина Трійці являє собою один із найбільш складних аспектів християнського богослов'я, потребуючих детального аналізу. Деякі дослідники, які критикують або заперечують догмат Трійці наголошують, що в Священному Писанні міститься лише два вірші, котрі вказують на трьохіпостастну сутність догмату. Прибічники тринітарної концепції вважають, що сутність Трійці можна знайти у всеохоплюючій божественній діяльності, свідченням чого є Новий Завіт. Отець відкривається в Сині через Святого Духа. У новозавітних Писаннях існує тісний зв'язок між Отцем, Сином і Святим Духом. Повнота божественної рятівної присутності може бути виражена у поєднанні всіх трьох елементів.

Подібну структуру Трійці її прихильники знаходять і в Старому Завіті. На його сторінках виділяють три оснiвні персоніфікації, які приводять до християнської доктрини про Трійцю: Мудрість – Слово Боже – Дух Божий. Ці три іпостасі Бога не складають доктрину про Трійцю, а лише вказують як Бог діє і присутній в акті творення і через творення, по відношенню до якого Бог виступає одночасно іманентним і трансцендентним. Антитринітарна концепція Бога виявилась не здатною передати це динамічне розуміння Бога. Саме в образі божественної діяльності послідовники тринітарної концепції розкривають доктрину Трійці.

В той же час христадельфіани зазначають, що істинне вчення про Бога не повинне ґрунтуватися на елліністичній філософії чи на помилкових рішеннях Вселенських Соборів, які нічого не знали про єдиного істинного Бога. Поступово церква прийняла ідею «трьох Богів в одному» і стала заперечувати біблейську істину, що Бог єдиний. Христадельфіани наголошують, що «велич і сила Бога перевершують все, що людина може уявити. Вона не в змозі навіть наблизитися до розуміння того, як у Безсмертного Бога міг бути Син, народжений жінкою з плоті і крові» [3, с. 42].

Як зазначає відомий богослов Карл Барт у своїй праці «Догматика Церкви»: «Гріхове людство нездатне пізнати таємницю Трійці без сторонньої допомоги» [4, с. 270]. Барт не визнавав за людиною спроможності тлумачення одкровення, вважаючи, що таким чином божественне об'явлення підкорюється людським теоріям пізнання. Визначення одкровення повинно виходити з діяння Бога через Святого Духа. Людство не здатне чути слова Господа, а вміння слухати надається через дії Святого Духа.

Інший сучасний богослов Роберт Джонсон представив свіжий і творчий погляд на традиційну доктрину Трійці. У багатьох аспектах погляди Джонсона наслідують та розвивають позиції Карла Барта. У своїй праці «Триєдність: Бог згідно Євангелії» Джонсон виділяє особистісне сприйняття Бога з метафізичних роздумів. «Отець, Син, Святий Дух» є власними іменами, які ми повинні використовувати коли

згадуємо Бога і звертаємося до Нього. «Лінгвістичні способи визначення власних імен стають для релігії необхідністю. Молитви, як і інші прохання, повинні мати звернення» [4, с. 273]. Таким чином, Трійця слугує інструментом богословської конкретизації, яка змушує нас бути точними у відношенні до Бога.

Натомість, сучасний ідеолог христадельфіанин Пол Біллінгтон зазначає, що якщо сучасна філософія проникає у віруючу людину, то її вкорінення відбувається за рахунок послаблення голосу Божого Слова. Непохитність в прийнятій вірі поступово розмивається, а тверді переконання перероджуються в думки. Все перетворюється на теорію і людина стає на шлях відступництва і зречення віри [5, с. 12].

Порівнюючи вчення христадельфіан про Бога з вченням традиційних християнських церков, можна виокремити протиріччя в його інтерпретації. Христадельфіани вірять, що існує тільки один Всемогутній Бог, Який представляє одну іпостась Божества. «Це Бог, в Якого вірили Аврам, Ісаак, Іаков, це Бог Господа Ісуса Христа» [2, с. 9]. Христадельфіани зазначають, що Біблія говорить про людську природу, її сутність, як про «плоть і кров», іноді називаючи її просто «плоттю». Сутність Бога вони знаходять у словах Апостола Павла (1Тим. 1: 17; 1Тим. 6: 16), зазначаючи, що в них «зрозумілі якості природи Бога, виражені негативними прикметниками «нетлінний» і «безсмертний». Один з ідеологів христадельфіан Альфред Ніколлс приходить до висновку, що «Ми повинні думати про Бога як про Того, хто має природу, протилежну природі людини. Бог, абсолютно безперечно, – це «не людина». Тому Він «вічний», у буквальному розумінні «від століття» [6, с. 14].

Христадельфіани піддають нищівній критиці християнське розуміння Бога, яке привело до припущення, що Бог взагалі не має фізичної форми. Вони вказують, що християни, посилаючись у Священному Писанні на Його «очі» і «руки», є нічим іншим як «антропоморфізмом», тобто приписуванням Богові певних людських якостей щоб, людям, було простіше Його розуміти [6, с. 14]. Таким чином, для християн, з точки зору христадельфіан, Бог не має певної форми або виду, але може перетворитися на «осереддя» вищої слави і досконалості. Проте, за вченням христадельфіан, такі міркування не виправдані, бо Бог постійно підноситься у Біблії як Особа зі Своїми власними чітко визначеними якостями і характеристиками.

Третя Іпостась догмату Святої Трійці, яку відкидають христадельфіани, – вчення про особу Святого Духа. За визначенням одного з ідеологів христадельфіанського руху Фреда Пірса: «Дух Божий – це сила Бога, а не окрема особа, за допомогою якої Він створив небо і землю, і яка підтримує життя цього творіння. Активна діяльність творіння існує тільки завдяки мудрості Творця і безперервній роботі Його Духа – божественній енергії, Яка реалізує Його наміри» [7, с. 27]. Проте, цим визначенням поняття про Святого Духа не обмежується, Він є невід'ємною частиною божественної природи, котру можна назвати Його характером чи моральними принципами. Коли місце перебування Самого Бога обмежене небесами, Святий Дух розсіяний по всьому творінню. Енергія, що випромінюється богом є основою усього творіння. В цьому відношенні наука сьогодні підтверджує Писання, наголошуючи, що енергія – основа всякої матерії.

Таким чином, Святий Дух представляється нам у вигляді еманациї, яка виходить від Бога. Вони заперечують біблейське уявлення про божественність Святого Духу, при чому Дух самостійно існує, але розділяє загальну природу з Батьком і Сином [8, с. 23]. Усі уривки Писання, де Дух зображується самостійною особою відкидаються.

Особа Ісуса Христа посідає центральне місце в християнському богослов'ї. Складова частина богослов'я, традиційно відома як «христологія», підкреслює головну роль Ісуса Христа. Природу цієї ролі можна охарактеризувати як достатньо складну через полярність поглядів, що склалися на протязі всієї історії християнства. Класичні підходи до христології носять яскраво виражений богословський характер. Центральним елементом християнського богослов'я є ідея про те, що Бог через одкровення присутній у Христі. Другий підхід полягає у порятунку в християнському розумінні, котрий виявляється в житті, смерті і воскресінні Ісуса Христа, через них і на їх основі. І третій підхід пов'язаний з питанням про те, яким чином Ісус Христос може бути моральним і духовним прикладом для віруючої людини.

Традиційні погляди на особистість Ісуса Христа стали об'єктом критики послідовників антитринітарного вчення. Розкриття христологічної проблеми крізь призму заперечення християнських догматів, на думку христадельфіан є важливим результатом в істинному розумінні Його людської природи. Це дозволить зрозуміти сенс життя і смерті Ісуса Христа як Божий задум по відношенню до людства.

Релігійна література христадельфіан з питань христології аналізує Священне Писання. Особлива увага акцентується на людській природі Ісуса, запереченні Його божественного походження й ствердженні, що Христос не існував до Свого земного втілення. Як доказ людської сутності Христа христадельфіани відзначають, що Ісус був «породжений» Богом, а не створений ним, як, наприклад, Адам [9, с. 677]. Цей факт використовується ними для пояснення Його природної схильності наслідувати Свого Батька.

Народження Ісуса Христа, за вченням христадельфіан, відбулося через непорочне зачаття Дівою Марією дією Святого Духа, оскільки вона була не в змозі зачати Ісуса від свого чоловіка. Те, що Ісус був «зачатий» в череві Марії є доказом Його фізичної неспроможності існувати до свого народження: «Якщо Ісус мав своїм Батьком Бога, то це служить доказом того, що Його Батько старший, ніж Він Сам – Бог не має початку, і тому Ісус не може бути Самим Богом» [9, с. 677]. У зв'язку з цим ідеолог христадельфіан Данкан Хістер приходить до висновку, що «Його генетичний код містив усю інформацію, яка передалася Йому від Його матері Марії, оскільки Він мав людську природу» [10, с. 6].

Першоджерелом христології є Новий Завіт. Проте, новозавітні роздуми про значення і природу Ісуса Христа христадельфіани доповнюють Старим Завітом. Визначаючи природну сутність Христа, вони акцентують увагу на формулюванні в Біблії двох природних сутностей: природа Бога і природа людини. За природою Бог не може померти, тому у земному житті Христос не мав природи Бога. Так як Христос не міг одночасно мати дві природи, христадельфіани приходять до висновку, що Він мав природу людини [10, с. 9].

Місія Христа полягала у наставлянні гріховного людства на шлях подолання земних спокус. Категорія «гріха», згідно тлумаченню христадельфіан, відноситься до природної схильності людини задовольняти спокусу в силу своєї сутності [11, с. 25]. З метою подолання цієї схильності, людина потребувала допомоги зовнішніх сил для досягнення досконалості. Задля цього Бог послав власного Сина, який отримав гріховне тіло з такими ж уподобаннями до гріха, що і всі звичайні люди. Однак, на відміну інших людей, Христос зумів подолати усі спокуси. Подолавши свій гріх, перед людством відкрився шлях до порятунку від гріховної плоті [12, с. 6].

Аналізуючи тексти Нового Завіту, христадельфіани знаходять суперечливі місця, в інтерпретації яких розкривається уся повнота людської природи Ісуса. Христадельфіани зосереджувалися на пошуку відмінностей між Богом і Його Сином. Зокрема, вони звертають увагу, що впродовж усього життя Христос підпорядковував волю Богові, готуючись до останнього випробування на хресті. «Я нічого не можу творити Сам від Себе. Як чую, так і суджу, і суд Мій праведний, бо не шукаю Моєї волі, але воля Моя Батька» [9, с. 690], що послав. Ця відмінність між волею Христа і волею Бога служить вагомим доказом Його людської природи. Процес духовного розвитку Ісуса, що закінчився його смертю на хресті, вказує людству шлях до порятунку. Таким чином, Він став бездоганним в результаті правильного відношення до Своїх страждань. Людина за прикладом Христа повинна вчитися покорятися волі Бога [13, с. 32].

Важливо зазначити, що в старих роботах з християнського богослов'я проводиться різке розмежування між особистістю Христа (христологія) з одного боку, і «діяннями Христа» (сотеріологія) – з іншого. З богословської точки зору, близький зв'язок між цими дисциплінами отримав загальне визнання. Тому христологічну проблематику христадельфіани, подібно іншим антитринітарним об'єднанням, вивчають крізь призму сотеріології [14, с. 61-69].

Даний підхід має філософське підґрунтя і виражається через кантівське розмежування між «річчю в собі» і її сприйняттям. Думка Канта зводиться до того,

що ми не можемо пізнати предмет, який завжди залишається за межами пізнання, хоча до певної міри ми знаємо, чим він не є. Хоча кінцевий філософський висновок цього твердження виходить за межі предмета дослідження, його богословський висновок є очевидним: особистість Христа пізнається через Його діяння на людину. Таким чином, існує органічний зв'язок між христологією і сотеріологією. Крім цього, зростає усвідомлення ідентичності між функціональними і онтологічними христологічними системами, тобто між системами, які розглядають функції та діяння Христа і системами, які розглядають Його Особистість чи буття. З позиції христалдельфіан впливає, що смерть Христа була не просто прикладом благородного самопожертвування, вона була необхідною для спокутування гріхів, що дає можливість людині отримати надію на порятунок.

Вчення тринітарних християнських церков, на думку христалдельфіан, які розкривають питання сотеріології, не знаходить свого підтвердження у Біблії. Ідея передіснування «Бога Сина» на небі змінює сенс земного життя Ісуса як самостійного, відповідального Людського Сина, який також є Сином Божим, і таким чином позбавляє істинного значення Його життя і смерть як спокутування гріхів, що досягається раз і назавжди.

Христалдельфіани вірять, що крім Ісуса Христа ніхто не може бути посередником або заступником людини перед Богом. Оскільки сполучною ланкою між грішною людиною і безгрішним Богом не може бути Сам Бог, нею повинна бути безгрішна людина, однак гріховної людської природи. Тому вони не моляться і не поклоняються ні Святому, ні Матері Ісуса, і нікому іншому окрім, як Богові через Христа. «Бо єдиний Бог, єдиний і посередник між Богом і людьми, людина Христос Ісус».

На початку ХХІ ст. об'єктом місіонерської діяльності христалдельфіан стали країни Східної Європи, зокрема й Україна. Труднощі, з якими вони зустрілися під час зустрічей на спеціально організованих зборах, – не володіння більшістю населення англійською мовою. Відсутність перекладів БВПВ національними мовами призвела до чергового конфлікту між Христалдельфіанською Біблійною місією (ХБМ) та Фондом поширення христалдельфіанства (ФРХ) або Службою охорони христалдельфіанства (СОХ), створеному у 2002 р. родиною Хістер після їх розриву з ХБМ. Згідно з положенням, опублікованим в журналі «Христалдельфіанин» у 2004 р., хрещення, які проводив Фонд поширення христалдельфіанства (ФРХ) не вважалися дійсними.

З метою переманити новонавернених на свою сторону ХБМ пропонувала вірянам матеріальні заохочення, забороняла виконувати обряд заломлення хліба з вихідцями ФРХ, а також співпрацювати з тими, хто належав до СОХ. В якості головного засобу проповідування ФРХ використали книгу Данкана Хістера «Основи Біблії», яка була перекладена на більшість національних мов країн Східної Європи. Ця книга набула поширення в христалдельфіанстві як засіб ознайомлення читачів з основами положеннями вчення.

Напружені стосунки між Христалдельфіанською Біблійною місією та Фондом поширення христалдельфіанства зберігаються до сьогодні. Таке становище не влаштовує багатьох adeptів організації. Деякі еклесії відмовилися називати себе христалдельфіанами й проводять свої збори під назвою «Біблійний центр» або «Церковна община».

Таким чином, стан і динаміка сучасного руху христалдельфіан свідчать про наявність соціокультурного потенціалу течії. Він прагне розширити межі діяльності у суспільному, духовному, національному, міжконфесійному житті, розглядаючи таку діяльність як невід'ємну складову свого світорозуміння. Простежується усвідомлена тенденція щодо зміцнення позицій своїх осередків світі на шляху їх максимальної адаптації до нових реалій життя, урізноманітнення форм і методів евангелізації, піднесення рівня пропаганди, професійної теологічної освіти віруючих, гнучкої міжконфесійної позиції.

Бібліографічні посилання

1. Пирс Ф. Положение о вере и основы учения / Фред Пирс // Добрые вести. – Люберцы, 2006. – № 46. – С. 18–25.
2. Хистер Д. Основы Библии / Данкан Хистер. – Riga : «Carelinks Ministries», 1992. – 237 с.
3. Хистер Д. Ветхий Завет с комментариями Данкана Хистера / Данкан Хистер ; пер. с англ. I. Sabele. – Riga : «Carelinks Ministries», 2012. – 524 с.
4. Мак-Грат А. Введение в христианское богословие / Алистер Мак-Грат ; [пер. с англ.]. – Одесса: «Богомыслие», 1998. – 493 с.
5. Биллингтон П. Война против книги и ее народа / Пол Биллингтон // Добрые вести. – Люберцы, 2007. – № 49. – С. 6–17.
6. Николлс А. Положение о вере и основы учения / Альфред Николлс // Добрые вести. – Люберцы, 2002. – № 29. – С. 13–17.
7. Пирс Ф. Положение о вере и основы учения / Фред Пирс // Добрые вести. – Люберцы, 2002. – № 30. – С. 26–29.
8. Биллингтон П. Если же вы Христовы / Пол Биллингтон // Добрые вести. – Люберцы, 2001. – № 25. – С. 20–24.
9. Хистер Д. Новый Завет с комментариями Данкана Хистера / Данкан Хистер; Перевод с английского на русский: Irma Sabele. – Riga : «Carelinks Ministries», 1997. – 704 с.
10. Хистер Д. Человеческая сторона Христа / Данкан Хистер // Утренняя звезда. – Полтава, 2006. – № 8. – С. 3–12.
11. Смит М. Грех в Жизни верующего человека / Марк Смит // Добрые вести. – Люберцы, 2009. – № 57. – С. 24–27.
12. Гроукотт Дж. Разум Христов / Дж. Гроукотт // Добрые вести. – Люберцы, 2010. – № 59. – С. 3–9.
13. Рэмчерен Д. Принципы Жертвы / Дэв Рэмчерен // Добрые вести. – Люберцы, 2009. – № 58. – С. 28–34.
14. Искажение Писания. Настольная книга христадельфиан, содержащая предполагаемое объяснение трудных для понимания отрывков. – Riga : Христадельфианская Библейская Миссия, 2007. – 92 с.

Соколовский О. Л. Историко-духовные истоки и особенности вероучения христадельфиан.

Рассматривается появление религиозного объединения христадельфиан, динамика и главные факторы его развития. Анализируются идейно-концептуальные особенности вероучения христадельфиан и его влияния в Украине. Показано, что особенностью данного движения была критика традиционного христианского вероучения и отрицание основных догматов ортодоксальной Церкви.

Ключевые слова: христадельфиане, христология, сотериология, догмат Святой Троицы, еклесия.

Sokolovskiy O. Historic and spiritual sources and features of Christadelphians creed.

Modern historical epoch characterized as a turning changes in social and political life, and in the field of spiritual values. The reorientation of Ukrainian in new life paradigms overcoming the imposed ideological schemes is based on the revival of cultural and historical heritage, which is an important component of the religious traditions of the Ukrainian people. Today we live in a society where the person is free to follow or promote religious doctrine of their choice. Over the past decade in Ukraine began to actively restore activity convert religious organizations, which are doctrinally-institutional meaning identify with Christianity. However, when individuals or whole groups publicly assert that only their doctrines are true, unlike other religious teachings, there is a need for detailed acquainted with the history of dogma and features of worship, place of which on the religious map of Ukraine is growing every year.

The relevance of the research of the process of Christadelphians religious association in Ukraine due to several factors. On the one hand, acquaintance with the history of the formation of the movement relevant today because of the need to have a complete history of the religious process in Ukraine. On the other hand, is the desire to make an objective analysis of the religious foundations and institutional features of Christadelphians religious association.

Condition and dynamics of modern Christadelphians indicate a potential of socio-cultural movement. It seeks to expand the scope of activities of social, religious, national, interfaith life, treating such activities as an integral part of its vision. There has recognized the trend to strengthen of its position in the center of the world on the path of maximum adaptation to the new realities of life, diversity of forms and methods of evangelization, the rise of advocacy, professional theological education believers flexible interfaith position.

Key words: Christadelphians, Christology, soteriology, the dogma of the Holy Trinity, the ecclesia.

Надійшла до редколегії: 25.03.2014